

Posudek oponenta diplomové práce

Téma: Právní ochrana zvířat a zvěře

Autor: Monika Smetanová

Oponent diplomové práce: JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.

K obhajobě předložená diplomová práce je zaměřena na právní ochranu zvířat a zvěře. Téma je tedy v samotném základu velmi zajímavé. Vysoká očekávání vzbuzuje zejména záměr psát toto téma na katedře občanského práva, když ochrana zvířat samotná je z převažující části koncentrována v právu veřejném. Už jen proto je nepochybné, že souvislý, detailní rozbor všech myslitelných soukromoprávních aspektů ochrany zvířat a zvěře může být značně přínosný a je jednoznačně žádoucí. Volbu samotného tématu je tedy třeba hodnotit jednoznačně pozitivně.

Při bližším nahlédnutí do práce však čeká čtenáře poněkud zklamání. Autorka od samotného počátku nepřistupuje ke zpracování tématu jako k soukromoprávní problematice. Výklad pojímá ve značně širí, zohledňuje přitom téměř výlučně veřejnoprávní prostředky regulace. V části druhé nazvané soukromoprávní a veřejnoprávní ochrana zvířat vymezuje v rozsahu dvou stran obě linie ochrany s tím, že soukromoprávní redukuje pouze na vymezení zvířete jako předmětu občanskoprávních vztahů (§ 494 obč. zák.) a na letmý přehled úpravy náhrady škody vztahující se ke zvířeti. Situace se nijak výrazněji nezlepšuje ani v dalších partiích odevzdaného textu. Na s. 14 a 15 se dostává k možným teoretickým variantám pojetí zvířete jako objektu/subjektu práva, na s. 34 stručně k nálezu zvířete. Tím v podstatě soukromoprávní rovinu výkladu vyčerpává.

Je zřejmé, že ochrana zvířat je obsažena především v právu veřejném a že soukromoprávní rovina ochrany se s tou veřejnoprávní nutně prolíná. Současně je však třeba připomenout, že autorka zvolila své téma na katedře občanského práva. Její výklad by tak měl být co nejvíce zaměřen na soukromoprávní aspekty této problematiky. Většina z nich však není vůbec reflektována, jakkoliv jsou teoreticky velmi podnětné a prakticky značně významné. Tak kupříkladu diplomantka výrazněji nezohledňuje dopady odlišení zvířete od věci v právním slova smyslu. Tato převratná změna by měla být zvažována vždy, je-li předmětem občanskoprávního vztahu zvíře a nikoliv věc. Takových situací je přitom nepřeberné množství, mnohé z nich byly již v praxi složitě řešeny. Příkladem může být otázka volné dispozice se zvířaty, tedy například možná volnost jejich zcizení, dání do úschovy, realizace zástavního či zadržovacího práva v podobě ruční zástavy atp. V praxi byla řešena i problematika exekučního postihu živých zvířat atp. Autorka žádný z těchto problémů v práci blíže nerozebírá. Nezajímá se o platnost takových právních jednání. Nezkoumá, kdy je možné zvíře prodat a kdy nikoli. Ostatně samotnou problematiku nabytí zvířete do vlastnictví řeší jen v náznacích. Text je z valné části zacílen na týrání zvířat. Ochrana zvířat je však mnohem komplexnější problematikou. Tvzení, že u volně žijících zvířat nelze uplatňovat soukromoprávní nástroje jejich ochrany vychází ze značně zúženého pohledu. Soukromoprávních prostředky ochrany živočichů musí mít nutně podobu prostředků ochrany subjektivních práv vlastníků nebo omezení subjektivních práv jiných osob za účelem jejich ochrany. Ochrana volně žijících živočichů je tak zakotvena přímo v občanském právu například v rámci pravidel regulujících jejich možné přivlastňování. Z důvodu ochrany volně žijících

živočichů pak právní řád na řadě míst zakotvuje omezení vlastnického práva a jeho nabývání. Tak kupříkladu máme celou škálu předpisů, které nám zakazují obchodování s ohroženými druhy zvířat (smlouvy takto uzavřené budou pro rozpor se zákonem a veřejným pořádkem pravidelně absolutně neplatné). Tytéž předpisy obsahují zvláštní nabývací tituly vlastnického práva pro stát, když stávající vlastník o své vlastnické právo nedobrovolně přichází. Z důvodů ochrany volně žijících živočichů máme pak také zakotvenou celou škálu omezení vlastnického práva k nemovitým věcem. Stačí jen nahlédnout do zákona o ochraně přírody a krajiny a tam zakotvenou ochranu volně žijících ptáků (ptačí oblasti), zákona o lesích (který například zakazuje oplocování lesních pozemků) atp. Za určitých podmínek může dokonce dojít k odnětí vlastnického práva (vyvlastnění) za účelem ochrany atp. Autorka tyto aspekty problematiky pomíjí, ačkoliv se jedná o typické zásahy do vlastnického práva směřující k ochraně volně žijících živočichů.

Podstatnou část rozsahu práce věnuje etickým a morálním aspektům tématu či vývoji ochrany. Seznamuje také čtenáře s konkrétními českými neziskovými organizacemi na ochranu zvířat atp. Tam, kde se pouští do výkladu právní úpravy, se zaměřuje téměř výhradně na právo veřejné (kap. 10 – Orgány ochrany přírody; 11 – Ukládání opatření a sankce při ochraně zvířat atp.).

K uvedenému je třeba poznamenat, že na mnoha místech měla klást autorka větší důraz na celistvost a věcnou správnost uváděných informací. Čtenáře hned na úvod překvapí vymezením základních pojmů. Některé definice cituje z Wikipedie, ačkoliv mají definici zákonnou (např. pojem zvěř). Jiné pojmy vymezuje velmi stručně, ačkoliv jsou definovány v českém právním řádu hned na několika místech. Tyto definice se přitom mnohdy rozcházejí a bylo by tak jistě záhodno je blíže porovnat a zdůraznit jejich odlišnosti (např. pojem volně žijící živočich/zvíře je definován v předpisech zaměřených na ochranu proti týrání, na ochranu proti obchodování i v obecných předpisech na ochranu přírody a krajiny). Dosti neucelený je i přehled legislativních pramenů ochrany zvířat v ČR. Autorka ani nezmiňuje například příslušnou legislativu z oblasti rybářství a myslivosti. Zvláště absence zákona o myslivosti je poněkud zarážející, když její práce má být dle svého názvu zaměřena přímo na ochranu zvěře. K myslivosti se však blíže nedostává ani na dalších stránkách své práce (nijak tedy nezohledňuje například samostatnou úpravu náhrady škody na zvěři dle zákona myslivosti). Nereflektuje však ani rozsáhlou (a z pohledu soukromého práva významnou) oblast předpisů omezující obchodování s ohroženými druhy. V přehledu tak nezmiňuje ani stěžejní zákon č. 100/2004 Sb., zákon o obchodování s ohroženými druhy ani žádné prameny práva EU, které tuto oblast hojně regulují na úrovni přímo závazných nařízení (např. Nařízení rady (ES) č. 338/1997, o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu aj.). Tuto úpravu nezmiňuje ani v části 6., kde se dostává k pravidlům CITES. Samotný výklad mohl být po obsahové stránce také mnohde mnohem detailnější. Vymezení úpravy náhrady škody na zvířeti dle občanského zákoníku či nález zvířete zůstaly v podobě základního přehledu.

Autorka doplnila svůj text obsáhlým poznámkovým aparátem. Podstatná část zdrojů je neprávní povahy (viz již výše). Místy není užívání cizích zdrojů autorkou zcela korektní. Příkladem může být text obsažený v části třetí (Práva zvířat). Její vymezení důvodů týrání zvířat (alibi) je možné ve stejné podobě najít při rychlém zadání do internetového vyhledávače v jiných kvalifikačních pracích. Příným zdrojem pak bude patrně publikace citovaná autorkou jednou až v pozn. pod čarou č. 17.

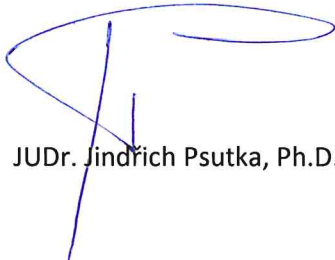
Formální úroveň zpracování nevykazuje výraznějších nedostatků.

Lze uzavřít, že odevzdaný text zůstává daleko za očekáváním. Autorce jistě nelze upřít zápal a nadšení pro téma. Téměř zcela však pomíjí, že své téma zpracovává na katedře občanského práva. Soukromoprávním aspektům problematiky věnuje minimální pozornost, jakkoliv je soukromoprávní ochrana zvířat způsobilým tématem k samostatnému monografickému zpracování. Její výklad je však nepříliš důsledný a vyčerpávající i v mnoha oblastech, na které se zaměřuje. Snad by bylo vhodnější věnovat celý rozsah práce zvolené problematice jen z pohledu právního a potlačit jeho společenský, etický a morální rozměr. To by ponechal autorce dostatečný prostor k hlubšímu výkladu právních souvislostí. S ohledem na vše výše uvedené práci k obhajobě sice doporučuji, navrhuji ji však hodnotit v případě velmi úspěšné obhajoby pouze jako dobrou.

Otázky:

- 1) Jakou povahu má z pohledu občanského práva opuštění zvířete v zájmovém chovu?
- 2) Jsou všechna opuštěná zvířata, která nepřipadnou do vlastnictví nálezce svěřována povinně do útulků, jak naznačujete na s. 34?
- 3) Nabývá ke všem zvířatům umístěným do útulku tento útulek vlastnické právo po uplynutí 4 měsíců a můžete je převést na jiného, jak uvádíte na s. 34?

V Plzni dne 11. května 2019

JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.